

1987-1999 YILLARI ARASINDA SÜRELİ YAYINLARA YANSİYAN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ İLE İLGİLİ MAKALELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇAĞDAŞ EĞİTİM DERGİSİ ÖRNEĞİ

 Mustafa GÜÇLÜ^a

 Esra Hatun SERT^b

Özet

Cumhuriyet'ten sonra ülkemizde faaliyet göstermiş ve etki yaratmış eğitim dergilerinden birisi olan Çağdaş Eğitim, Hüseyin Hüsnü Tekişik öncülüğünde yayın hayatına başlamış, 1976-2013 yılları arasında yayınlarını kesintisiz sürdürmüştür. Dergide, eğitim sorunlarıyla birlikte öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri de ele alınmıştır. Bu çalışmada, Çağdaş Eğitim Dergisi'nin 1987-1999 yılları arasında yayınlanmış olan sayılarının öğretmenlerin sorunları açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada tarama modeli tercih edilmiş, doküman analizi ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin yaşadığı sorunların en başında ekonomik sıkıntılar, hizmet öncesi yetiştirmede sorunlar, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını yitirmesi, mesleğin başarılı gençler tarafından tercih edilmemeye başlanması, öğretmenlerin atandıkları yerlerde yaşadıkları konut bulma sıkıntıları gibi konular gelmektedir. Bulgular, güncel araştırmalarla karşılaştırıldığında öğretmenlerin sorunlarının çoğunun çözümlenemediği ve benzerlerinin günümüzde de devam etmekte olduğu görülebilir. Politika üreticilerin, eğitim tarihiyle ilgili yapılan çalışmaları incelemelerinin ve geçmişten dersler çıkararak hareket etmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Eğitim Dergisi, Öğretmenlik mesleği, Öğretmenlerin sorunları, Eğitim tarihi, Türkiye

EVALUATION OF THE ARTICLES RELATED TO THE TEACHING PROFESSION THAT WERE REFLECTED ON PERIODICAL PUBLICATIONS BETWEEN 1987-1999: A CASE OF CONTEMPORARY EDUCATION JOURNAL

Abstract

Contemporary Education Journal, one of the education journals that has been active in Turkey and has made an impact after the Republic, started its publishing life under the leadership of Hüseyin Hüsnü Tekişik and

^a Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mguclu@erciyes.edu.tr

^b Yük. Lis. Öğr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, esr.srt8@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 25.05.2021, Makale Kabul Tarihi: 08.09.2021

continued its publications without interruption between 1976-2013. In the journal, together with education problems, problems experienced by teachers and solution suggestions were discussed. In this study, it is aimed to examine the issues of Contemporary Education Journal published between 1987-1999 in terms of teachers' problems. Survey model was preferred in the study, document analysis and content analysis were used. The most important problems faced by teachers are issues such as economic problems, problems in pre-service training, decline of the prestige of the teaching profession, decrease in successful young people's preference for teaching profession, problems of finding housing in the places where teachers are assigned. When the findings are compared with current research, it can be seen that most of the problems of teachers have not been solved and that similar problems continue today. It is believed that it is important for policy makers to examine studies on educational history and to act with lessons from the past.

Keywords: Contemporary Education Journal, Teaching profession, Problems of teachers, Education history, Turkey

Giriş

Bir toplumu ayakta tutan, her gün gelişim ve değişim gösteren dünya sahnesinde yerini korumasını sağlayan temel yapı taşlarından birisi eğitimidir. Eğitim alanında üretilen politikalar, hiç kuşkusuz toplumların geleceğini de olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyecektir.

Öğretmenler ise eğitimin ana unsurlarındandır. Bu unsuru etkileyecek kararlar, direkt ya da dolaylı olarak eğitimi de etkileyecek ve eğitim faaliyetlerine yansıtacaktır. Tüm bu sebeplerden dolayı eğitimin ana unsurlarından olan öğretmenleri etkileyecek kararlar verilirken ve politikalar üretilirken öğretmenlerin hizmet öncesinde, hizmet içinde ve hizmet sonrasında yaşadıkları sorunlara, taleplere, bu konuyla ilgili hazırlanmış bilimsel çalışmalara dikkat edilmeli, hatta öğretmenler bu sürece bizzat dâhil edilmelidir.

Eğitimle ilgili politika üretimlerinde dikkate alınması gereken bilimsel çalışmalardan birisi de eğitim tarihi çalışmalarıdır. "Tarih bir laboratuvardır" özdeyişi de göz önünde bulundurulursa eğitim tarihi çalışmaları aracılığı ile geçmişten ders çıkarmanın, geçmişte yaşananlarla günümüzdeki mevcut durum arasında ilişki kurmanın ve karşılaştırmalar yapmanın mümkün olacağı söylenebilir. Ayrıca eğitim tarihi vasıtasıyla bilgi birikimlerine, farklı fikirlere ve günün şartları altında oluşturulmuş çözümlerine ulaşma ve onları değerlendirme olanağına da ulaşılabilir. Ergün de (2008, s. 321) bu durumu "her toplumun kendi eğitim faaliyetleri geçmişini ve tecrübelerini doğru olarak bilmesi ile bunlardan yararlanarak günümüzü daha sağlıklı değerlendirmesi ve geleceğe yönelik sağlam planlar yapması mümkün olabilecektir" cümlesiyle özetlemiştir.

Eğitim tarihi araştırmalarına veri kaynaklığı edebilecek ve ilgili dönemlere ışık tutabilecek önemli kaynaklardan birisi de süreli yayınlardır. Döneme ait ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal durum ve gelişmeleri kayıt altına alan, tarihi yazılı kaynaklar arasında bulunan süreli yayınlarda dergiler, gazeteler, yıllık faaliyet raporları vb. yayınlarda gösterilmektedir.

Süreli yayınların Türk eğitim tarihi açısından en önemli katkısı, içinde bulunulan anı canlı olarak aktarması, günümüz eğitim anlayış ve uygulamalarına ışık tutmasıdır. Bunun yanında dergiler, geçmiş için hatırlatıcı ve kanıt niteliği taşıyan ve geleceğe kaynak teşkil eden, araştırmalarda sıklıkla başvurulan eserler arasında sayılmaktadır (Poyraz, 2016). Eğitim dergileri de yayınlandıkları dönemi kayıt altına almış, eğitimle ilgili çeşitli konulardan çalışmaları, haberleri, durum ve gelişmeleri aktarmışlardır.

Türkiye’de eğitim dergiciliğinin kaynağı Cumhuriyet öncesine kadar uzanmaktadır. Bu konuda zengin bir deneyimin olduğu görülmektedir. Cumhuriyet’ten sonra ülkemizde faaliyet göstermiş ve etki yaratmış eğitim dergilerinden birisi de Çağdaş Eğitim’dir. Dergi, Hüseyin Hüsnü Tekişik öncülüğünde yayın hayatına başlamış, 1976-2013 yılları arasında yayınlarını kesintisiz sürdürmüştür. Dergi, yayınlarında eğitimle ilgili sorunlara ve çözüm önerilerine de yer vermiştir. Akademisyen, öğretmen, öğrenci, MEB personeli gibi çeşitli yazarların kaleminden çıkmış olan yazılarda, öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri de ele alınmış, bilgilendirme amaçlı yazılar da paylaşılmıştır.

Tüm bu nedenlerden dolayı Çağdaş Eğitim Dergisi’nin öğretmenlerin sorunları açısından incelenmesi önemli görülmüştür. Bu amaçla Türkiye’de öğretmen yetiştirme politikalarında önemli değişimlerin yaşandığı, önemli iç ve dış siyasi gelişmelerin eğitim politikalarına yansıdığı milenyum öncesi dönemin öğretmenlere yönelik yansımaları merak edilmiş ve derginin 1987-1999 yılları arasındaki sayıları ele alınmıştır. Yapılan literatür taramasında Çağdaş Eğitim Dergisi’ni öğretmenlerin sorunları açısından inceleyen ve söz konusu yılları kapsayan çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın literatürdeki boşluğu dolduracağı, gelecek çalışmalara ve politika üreticilerine yol göstereceği umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Çağdaş Eğitim Dergisi’nin 1987-1999 yılları arasında yayınlanmış olan sayılarının öğretmenlerin sorunları açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

- Öğretmenlik mesleğinin ekonomik ve toplumsal sorunlarına ilişkin dergide ele alınan konular nelerdir?
- Öğretmen yetiştirme sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin dergide ele alınan konular nelerdir?
- Öğretmenlerin atama ve tayin sorunları konusunda dergide ele alınan konular nelerdir?
- Öğretmenlerin özlük haklarındaki sorunlara ilişkin dergide ele alınan konular nelerdir?
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitim sorunlarına ilişkin dergide ele alınan konular nelerdir?

A. YÖNTEM

1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Çağdaş Eğitim Dergisi’nin 1987-1999 yılları arasında yayınlanmış olan sayılarında bulunan öğretmenlik mesleğiyle ilgili makale ve yazıların, kaleme alınan sorunlar bakımından değerlendirilmesi ve doküman analizi kullanılarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Geçmişte var olmuş bir durumun betimlenmesi amaçlandığı için tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama araştırmalarında

veriler mevcut durumları betimlemek, karşılaştırma yapmak ya da belirli durumlar, olaylar arasında var olan ilişkileri belirlemek amacıyla toplanır (Sezgin Selçuk, 2019).

2. Çalışmanın Evreni

Bu araştırmanın çalışma evrenini Çağdaş Eğitim Dergisi'nin 1987-1999 yılları arasında yayınlanan sayıları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki sayıların tamamına ulaşılmıştır.

3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Derginin ilgili sayılarına ulaşmak için Milli Kütüphane'nin süreli yayınlar bölümünden yararlanılmıştır. Veriler, çalışmanın amacı doğrultusunda doküman analizi yoluyla ve içerik analizinden de yararlanılarak toplanmıştır. Doküman analizi, araştırma konusu olan olgu ve olaylarla ilgili bilgi içeren yazılı belgelerin analizi yoluyla veri sağlanmasıdır (Karataş, 2015).

Çağdaş Eğitim Dergisi'nin 1987-1999 yılları arasında yayınlanmış olan sayıları araştırmanın amacına göre taranarak öğretmenlik mesleği ve sorunlarının işlendiği çalışmalar tespit edilmiştir. Şiir, mektup, anı, haber, basın açıklaması gibi paylaşımlar çalışmaya dâhil edilmemiştir.

B. BULGULAR VE YORUM

Çağdaş Eğitim Dergisi'nde 1987-1999 yılları arasında öğretmenlik mesleğine ilişkin 139 makale yayınlanmıştır. Bu makalelerde öğretmenlik mesleğiyle ilgili çok çeşitli konulara değinilmiştir. Öğretmenlerin yaşadığı sorunların en başında ekonomik sıkıntılar, hizmet öncesi yetiştirmede sorunlar, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını yitirmesi, mesleğin gençler tarafından tercih edilmemeye başlanması, öğretmenlerin atandıkları yerlerde yaşadıkları konut bulma sıkıntıları gibi konular gelmektedir. Tüm bunlarla birlikte öğretmen yetiştirmedeki kalite düşüşü, öğretmenlerin politik baskı altında bırakılmaları, çeşitli branş ve eğitim kademelerindeki öğretmen açığı, öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirilmesi gereken kısımlar, hizmet içi eğitimle ilgili yaşanan sıkıntılar, öğretmenliğin daha çok kadın mesleği olarak görülmesi, emekli öğretmenlerin sorunları, öğretmenlerin mesleki yetersizlikleri ve gelenekselci tutumları gibi konular da işlenmiştir. Dergide, öğretmenlik mesleğiyle ilgili sorunları içeren makalelerin yanında öğretmenlerin sahip olmaları gereken özellikler ve rolleri, öğretmenlik mesleğinin önemi, hizmet içi eğitimin önemi, öğretmenlerin özlük hakları gibi konulardan bahseden veya bilgi içerikli hazırlanan makaleler de bulunmaktadır.

1. Öğretmenlik Mesleğinin Ekonomik ve Toplumsal Sorunlarına İlişkin Dergide Ele Alınan Konular

Dergide yer alan makalelerde, öğretmenlerin ekonomik sıkıntı içinde olmaları ve alan dışı öğretmen istihdamı ile mesleğin toplumdaki statü kaybı arasında ilişki olduğu belirtilmiş, dolayısıyla başarılı gençler tarafından öğretmenlik mesleğinin tercihler arasına alınmaması gibi çeşitli konularda tespitler yapılmış, öneriler sunulmuştur.

Örneğin, Türkoğlu (1987) öğretmen maaşlarının mizah konusu olduğunu, anne-babaların kızlarını öğretmene vermek istemediklerini söylemiş ve öğretmenlerin sosyal statülerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Tekışık da dergideki birçok yazısında öğretmenlik mesleğinin eski statüsünü kaybettiğini ve

öğretmen yetiştiren okullara düşük puanlı başarısız öğrencilerin girdiğini, öğretmenlerin maddi sıkıntılar yaşadıklarını belirtmiştir. Mesleğin statü kaybı yaşamadaki temel sebepler arasında maaş düşüklüğünü de göstermiştir. Örneğin, Tekişik (1988a) bir yazısında öğretmenlerin kiralarnı dahi karşılayamayacak duruma geldiklerini, ek işlerde çalışmak zorunda kaldıklarını ve bu durumun da öğretmenlik mesleğinin toplumda değer kaybetmesine yol açtığını belirtmiştir. Tüm bu sebeplerden dolayı da kimsenin öğretmenlik mesleğini tercih etmek istemediğini, tercih edenlerin de başarısız ve başka yerde iş bulamayan *boş gezenler* olduğunu yazmıştır. En düşük puan alanların girdiği öğretmenlik okullarından adayların gerektiği gibi yetişmeden mezun olduğunu belirten Tekişik (1989b), MEB'in 1987 yılında yaptığı öğretmenlik yeterlik sınavında 30 bin adaydan 18 bininin barajı dahi aşmadığını söylemiştir.

Karagözoğlu (1987) öğretmenlik mesleğinin toplumda giderek cazibesini ve saygınlığını yitirdiğini, gençlerin bu mesleği tercih etmemeye başladığını belirtmiş ve bunların sonucunda öğretmen kalitesinde düşüş yaşanacağını söylemiştir. Başaran da (1987) öğretmenlik mesleğinin statüsünün 1970-80'li yıllarda, 1930-40'lı yıllara nazaran kaygı duyulacak düzeyde düşüş gösterdiğini belirtmiştir. Karagözoğlu (1987) bu sorunların aşılması için öğretmenlere yeterli maaş, lojman, ücretsiz ders araç-gereci, yaz tatillerinde ucuz dinlenme olanağı, çocuklarına ücretsiz yurt tahsis edilmesi; başarılı fakat maddi sıkıntı içinde olan öğrencilerin mesleğe yönlendirilmesi için öğretmen liselerinde parasız yatılılık ve üniversite sınavlarında öncelik sağlanması gibi öneriler sunmuştur.

Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü de yapmış olan Taştanoğlu (1988), maddi sıkıntı çeken öğretmenlerin seyyar satıcılık, hamallık, eskicilik vb. işler yaptığını söylemiş, hatta *deliren, kötü yola düştüğü söylenen öğretmenlerin* sık sık manşetlerde yer aldığını vurgulamıştır. Tekişik da öğretmenlerin geçinebilmek için boş zamanlarında ek işler yapmak zorunda kaldığını birçok makalesinde sıkça belirtmiş, Taştanoğlu'nun (1988) söylediklerinin benzerlerini aradan 11 yıl geçmesine rağmen yine yazmak zorunda kalmıştır. Tekişik, öğretmenlerin geçinebilmek için seyyar satıcılık, garsonluk, pazarcılık, boyacılık vb. işleri yaptığını ve öğretmen maaşlarının şehirlerdeki ev kiralarnı zor karşıladığını 1999 yılında da yazmıştır (Tekişik, 1999).

Kandemir (1987) öğrencilerin, öğretmenlerini ayakkabı boyacılığı, seyyar satıcılık yaparken gördüğünü, öğretmenlerin ise ailelerine, öğrencilerine, yakınlarına karşı mahcup olduğunu, fırsat bulabilen öğretmenlerin mesleği bıraktığını yazmıştır. Araştırmalara göre Türkiye'deki öğretmenlerin dünyada en az maaş alan öğretmenler olduğunu, öğretmenlerin maaşlarının üçte ikisinin sadece ev kiralarnı gittiğini ve mecburen ek işler yapmak zorunda kaldıklarını söylemiştir. Öğretmenlerin ruhsal durumlarının gün geçtikçe bozulduğunu, dolayısıyla öğrencileri nasıl sağlıklı yetiştirebileceklerini sormuştur. Öğretmenlerin iç siyasi çalkantılardan uzak tutulması, öğretmen maaşlarının dört kişilik bir ailenin modern şartlarda rahat yaşayabileceği seviyeye yükseltilmesi gerektiğini belirtmiş ve öğretmenlerin kendilerini geliştirebilmeleri ve yayınlara ulaşabilmeleri için her ay basılı yayın ödeneği verilmesini veya Bakanlık tarafından her öğretmene ücretsiz temin edilmesini önermiştir.

1950'li yıllardan sonra Türkiye'nin kalkınma süreci içerisinde teknik personel ihtiyacının arttığını ve sosyal, ekonomik değerlerde değişim yaşandığını belirten Arslanoğlu (1991), bunun sonucunda da teknik personeller ön plana çıkarken, öğretmenliğin sahip olduğu eski toplumsal prestijinin düşmeye

başladığını, ayrıca daha fazla para kazanan mesleklerin itibarlı hâle geldiğini söylemiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenliğin, ekonomik kazanç olarak istenilen seviyeye gelememiş olsa bile saygınlık açısından itibarlı bir meslek olduğunu belirten yazar, günümüzde ise hem maddi olarak hem de toplumsal saygı olarak düşük seviyede olduğundan ve öğretmenlerin sosyal, eğitsel, maddi sorunlarıyla ilgilenilmediğinden bahsetmiştir.

Arseven'in (1989) formasyon eğitimi gören öğretmen adaylarıyla yaptığı meslekleri prestij olarak değerlendirme araştırmasında üniversite öğretim üyeliği birinci kategoride çıkarken, lise öğretmenliği ise tercüman, eczacı, gazeteci, subay gibi mesleklerin altında dördüncü kategoride, ilkokul ve ortaokul öğretmenliği ise çiftlik sahibi, toptancı tüccar, laborantlık, pazarlamacı gibi mesleklerle birlikte beşinci kategoride çıkmıştır. Öğretmenlik mesleğinin prestijinin düştüğünü söyleyen yazar, gençlerin bu mesleği tercih etmediğini belirtmiş ve öğretmenliğin onuruna yakışan maaş verme, mesleğe özel seçimle alma gibi tedbirler önermiştir.

Emekli öğretmenlerin de geçim sıkıntısı içinde olduğunu ve gücü yetenlerin çeşitli işlerde çalışıp ek kaynak yaratmaya çalıştığını söyleyen Öztürk (1993), herkesle aynı pahalılık girdabı içinde yaşadığını belirttiği emekli öğretmenlerin maaşlarında iyileştirme yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca emeklilik döneminde sıkıntı içinde olan ve ilgilenilmeyen öğretmenleri gören gençlerin bu mesleği doğal olarak seçmeyeceklerini de belirtmiştir.

Öğretmenliğin çekiciliğini tamamen yitirdiğini söyleyen Tok (1995), öğretmenlerin satın alma durumlarının gittikçe düştüğünü, yaşam standartlarının gerilediğini, maddi sıkıntı içinde olduklarını ve ek iş yapanların olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin kadın mesleği olarak görülmesi, etkili bir meslek örgütüne sahip olunmaması, başarısı çoğunlukla ortalamanın altında kalan ve başka seçeneği olmayan kişilerin seçtiği bir meslek durumuna düşmesi, siyasal etkilerin olması ve öğretmen açığının başka kaynaklardan giderilmeye çalışılması gibi sebeplerin de mesleğin statüsünü düşürdüğünü yazmıştır. Tespit ettiği sorunlara yönelik öneriler de sunan yazar, öğretmenlik mesleğinin sıkıntılarının ve dolayısıyla da statü sorununun ivedilikle çözülmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Tekışık da (1997) öğretmen açığının başka kaynaklardan giderilmeye çalışıldığını, öğretmenlik eğitimi almayan ve pedagojik formasyonu bulunmayan yaklaşık 150 bin üniversite mezununun öğretmen olarak atandığını belirtmiştir. MEB'in işsizlere iş bulma kurumu hâline geldiğini söylemiş ve öğretmenlik mesleğinin yüceliğinin ortadan kalktığını söylemiştir. Bunun yanında hâlâ öğretmenlerin maaşlarının şehirde ev kiralarını karşılayamayacak durumda olduğunu, öğretmenlerin geçinebilmek için ek işler yapmak zorunda kaldıklarını vurgulamıştır.

1970'li yıllarda da benzer politikaların uygulandığını ve bu durumun öğretmenlik statüsünü sarstığı yine Tekışık tarafından dile getirilmiştir: "Millî Eğitim Bakanlığı, hiçbir yüksek okulun giriş imtihanını kazanamayan lise mezunlarını sokaktan kurtarmak için Eğitim Enstitülerine aldı. (...) Öğrencilere 40-50 günde öğretmenlik diploması verildi ve bu durumda bulunan 70-80 bin kişi öğretmen oldu" (Tekışık, 1992b, s. 3).

Yıldız da (1992) öğretmen açığının kapatılması için uygulanan vekil öğretmenliği eleştirmiştir. Neden hiç ilgisi olmayan birinin hâkim, doktor, veteriner vekilliğine getirilmediğini ama rahatça

öğretmen vekilliğine getirildiğini sormuştur. Bu uygulamayla bürokrat ve bakanların öğretmenlik mesleğini hafife aldıklarını ve pratikte öğretmenliğin özel ihtisas mesleği değil, herkesin yapabileceği sıradan bir iş olduğunu gösterdiklerini belirtmiştir.

İlkokula öğretmen yetiştiren eğitim yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını inceleyen Aşkar ve Çelenk (1988) 136. ile 141. sayılar arasında yayınlanan araştırmalarında, öğretmen lisesi çıkışlı öğretmen adaylarının tutum puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Tutum puanlarına cinsiyet açısından baktıklarında ise kadın öğrencilerin tutumlarının daha yüksek olduğunu, bunun toplumun ilkökul öğretmenliğini *kadın mesleği* olarak görmesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. 1. ve 2. sınıf öğrencileri arasında yaptıkları tutum puanı analizinde ise sınıflar arasında anlamlı fark olmadığını bulmuşlar ve bu durumu uygulanan eğitim programlarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum geliştirmede yetersiz kalmasıyla açıklamışlardır. Ortaöğretimi bitirme dereceleriyle cinsiyetin tutum yönünden etkileşimine bakıldığında başarıları yüksek erkek öğrencilerin tutum puanlarının daha düşük, başarıları düşük olan erkek öğrencilerin tutum puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bunu da başarıları yüksek erkek öğrencilerin statüsü daha yüksek mesleklere odaklanması ve başarıları daha düşük erkek öğrencilerin, diğer bölümleri kazanamayacaklarını düşünerek, öğretmenliğe odaklanmalarıyla açıklamışlardır. Kadın öğrencilerin ise başarıları yükseldikçe tutumları da yükselmiş ve dolayısıyla öğretmenliğe kadınların bakış açılarının daha farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin öğretmenliği tercih sıralarıyla tutumları arasındaki ilişkiye de bakan araştırmacılar, tercih sırası düştükçe tutum puanlarının da düştüğünü bulmuşlardır. Ayrıca öğretmenliği tercih nedenleriyle tutum puanları arasındaki etkileşime de bakmışlar ve öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih edenlerin diğer sebeplerle tercih yapanlara göre anlamlı bir tutum farkına sahip olduğunu görmüşlerdir. En düşük tutum puanına ise öğretmenliği tercih nedenini *boşta kalmak istemediğim için* şeklinde ifade edenler sahiptir. Araştırmacılara göre öğretmenlik mesleği başarısız kişiler için bir *çaresizlik mesleği* olarak görülmektedir. Araştırmanın önerileri ise şu şekilde özetlenebilir; öğretmen lisesi çıkışlı öğrencilerin tutum puanları daha yüksek olduğu için bu liseler öğretmen yetiştirme koleji haline getirilmeli ve öğretmen yetiştiren okulların öğrenci kaynağını oluşturmali, eğitim yüksekokullarının eğitim programları yeniden gözden geçirilmeli ve öğretmen adaylarını mesleğe güdüleyip tutumlarını artıracak etkinliklere yer verilmeli, başarıları yüksek öğrencileri öğretmenliğe çekmek için öğretmenlik mesleği maddi rahatlık sağlayan bir meslek durumuna getirilmelidir.

Dergi yazarları, yazılarında konuyla ilgili haberleri de paylaşmışlardır. Örneğin Tekışık (1987b), öğretmenlerin sorunlarından ve eğitim çıkmazlarından bahsettiği ve öğretmenlerden gelen mektupları paylaştığı bir yazısında Milliyet Gazetesi'nin 16.03.1987 tarihli haberine de yer vermiştir. Haberde maddi sıkıntılar yaşayan ve öğretmen maaşıyla geçinemediğini belirten bir köy öğretmenin ruhsal sıkıntılar göstermeye başlaması nedeniyle hastaneye yatırıldığından bahsedilmektedir. Hürriyet Gazetesi'nden (09.03.1987) alınan bir başka haberde ise geçim sıkıntısı yaşayan ve çocuğunun tedavi masraflarını karşılayamayıp intihar eden borçlu bir öğretmenin intihar mektubuna yer verilmiştir. Aynı yazıda mektubu paylaşılan bir öğretmen ise, öğretmenlerin geçim sıkıntısından dolayı hamallık, çaycılık gibi ek işler yaptıklarından söz etmiştir. Tekışık (1987a), öğretmenlerin yaşadığı sıkıntıları konu ettiği bir başka yazısında, öğretmenlerin çocuklarının öğrenim masraflarını bile karşılamakta çok zorluk yaşadıklarını ve üniversiteli çocuğunu okutmak için ek iş olarak camcılık yapan bir öğretmenin 5. kattan düşerek

hayatını kaybettiğini yazmıştır. Aynı yazıda Millî Eğitim Bakanlığı'nun ve Millî Eğitim Vakfı'nın öğretmen çocukları için yurt ve burs sağlamasını talep etmiştir. Tekışık (1987b) ekonomik sıkıntı içinde kıvranan öğretmenlerin verimli olamayacaklarını belirtmiş ve bu sorunun çözülmesi için bir "millî eğitim fonu" kurulmasını önermiştir.

Dergiye göre, öğretmenlerin yaşadığı bir başka önemli sorun da atandıkları yerlerde konut bulmada yaşadıkları sıkıntılardır. Özellikle ilçe merkezlerine uzak, ulaşımın kısıtlı olduğu yerleşim yerlerinde bu sorun kendisini daha fazla göstermektedir. Dergide ele alınan bir yazıda ilköğretim müfettişliği görevinde de bulunan Altıntaş'ın (1987) görevi sırasında yaşamış oldukları, bu sorunlara güzel bir örnek teşkil etmektedir. Çankırı'da bir köy okulunu ziyaret etmiş, köy öğretmeninin eşi ve iki çocuğuyla birlikte köy okulunun müdür odasına yerleştiğini görmüştür. Altıntaş da (1987) köye ziyarete gittiği günün gecesi konaklayacak yer bulamamış ve öğretmenin ailesiyle birlikte müdür odasında konaklamak zorunda kalmıştır. Öğretmenlerin içinde bulunduğu sıkıntıları dile getiren Altıntaş (1987), ilköğretim müfettişlerinin de benzer sıkıntılara maruz kaldığını belirterek ilçelerde müfettişler için misafirhane ve ziyaretler için araç temin edilmesini istemiştir.

Ayalp de (1988), öğretmenlerin sorunlarından bahsettiği yazısında öğretmen lojmanlarının kararlılıkla bir an önce yaptırılarak öğretmenlerin huzura kavuşturulmaları gerektiğini yazmıştır. Bununla birlikte yazısında, öğretmen çocuklarının Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda parasız yatılı olarak okutulmasını, eğer mümkün değilse öğretmen çocukları için yurt sağlanmasını önermiştir.

Öğretmenlerin mahrumiyet bölgelerindeki ihtiyaçlarının karşılanmasından, maddi sıkıntılar yüzünden bölgeden gitmelerinin önüne geçilmesinden, çok tercih edilmeyen bölgelere atama ve tayin tercihinin teşvik için diğer bölgelerdeki öğretmenlere oranla daha fazla ve tatmin edici miktarda maaş verilmesinden bahsedilmiştir. Tekışık (1989a), Millî Eğitim Bakanı Akyol'a yaptığı çağrıda, köylerde ve mahrumiyet bölgelerinde çalışan öğretmenlerin daha fazla maaş alması ve her hizmet yılı için fazladan kıdem verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Çankaya (1997, s. 21) ise "... Mahrumiyet bölgelerini özellikle de doğu ve güneydoğu bölgesini zorunlu hizmet yeri değil öğretmenin severek ve gönül huzuru içinde çalışabileceği yerler haline getirilmelidir. Buralarda çalışanların aylıklarında ve diğer özlük haklarında buralarda, çektikleri zorlukları unutturacak ölçüde farklar olmalıdır." diyerek çağrıda bulunmuştur.

Tekışık (1988c), kalkınmada öncelikli illerde yeni mezun öğretmenlerin çözemedikleri sorunlarla karşılaştıklarını, müfettişlerin ise oturacak ev bulamadıklarını ve ailelerini getiremediklerini, ulaşımında araç sıkıntısı çektiklerini yazmıştır. Kalkınmada öncelikli illerde amaca ulaşılabilmesi için buralarda öğretmenliğin ve ilköğretim müfettişliğinin cazip hâle getirilmesi gerektiğini, bu sayede tecrübeli öğretmen ve müfettişlerin de bu illere gitmek isteyeceklerini söylemiştir. Bunun için kalkınmada öncelikli olan illerde bütün öğretmenler ve müfettişler için lojmanların sağlanması, lojman bulunmayan yerlerde de şartlara uygun olacak şekilde en yüksek kira bedelinin devlet tarafından karşılanması gerektiğini belirtmiştir. Köylerde çalışanlara daha fazla olmak üzere bu bölgelerde bulunan öğretmen ve müfettişlere "Kalkınmada Öncelik Tazminatı" ödemesi yapılması, her hizmet yılı için 4 ay fazladan emeklilik kıdemi verilmesi, konut fonundan yararlandırılmaları ve devlet tarafından ev sahibi yapılmaları, her teftiş grubuna cip tahsis edilmesi, ulaşım ve telefon giderlerinde yüzde elli indirim sağlanması, bu bölgelerde öğretmenevleri ve öğretmen pazarları kurulması da önerileri arasındadır.

Ayrıca yine bu illerde çalışan öğretmenlerin ve müfettişlerin çocuklarının öğretmen ve Anadolu liselerine, yükseköğretim kurumlarına, yurtlara özel kontenjanla alınmalarını, bu çocuklara devlet tarafından özel burs sağlanmasını önermiştir.

2. Öğretmen Yetiştirme Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Dergide Ele Alınan Konular

Öğretmen yetiştirme politikalarında 1980'li yıllarda bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklerden biri, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ve 20 Temmuz 1982 tarihinde çıkarılan 41 sayılı Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile öğretmen yetiştiren bütün yükseköğretim kurumlarının Millî Eğitim Bakanlığı'ndan alınarak üniversitelere devredilmesidir (Dağlı, 2006). Bu önemli değişiklik dergide sıkça bahsedilen ve tartışılan konulardan biri olmuştur. Bunlarla birlikte akademik personel durumu, eğitim fakültelerine girme ve öğretmen olma kriterleri gibi durumlar da bu kapsamda ele alınmış, eğitim politikalarına ve eğitim yöneticisi seçimlerine siyaset sızdırılmasının da sürece etkisi tartışılmıştır.

Büyükkaragöz (1987), 10. Millî Eğitim Şûrası'nda öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere devredileceğinden üstü kapalı bahsedildiğini ve 11. Millî Eğitim Şûra'sında ise açıkça bu hazırlığa girildiğini belirtmiştir. Büyükkaragöz (1987), öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere devredilmesini önemli bir aşama olarak görmüştür. Bunun yanında bu kurumlarda çalışan öğretim elemanlarının akademik kariyerlerinin düşündürücü olduğunu ve öğretim görevlisi statüsünde çalışan öğretmenler arasında doktora yapmış olanların sayısının azlığından bahsetmiştir. Ayrıca öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere devrinden sonra, bu kurumların programlarında birlik sağlanması için çerçeve programların istenmesi kararlaştırılmıştır. Öğretmen yetiştirme işinin bir program işi olduğunu vurgulayan Büyükkaragöz (1987), eğitim fakülteleriyle öğretmen yetiştirme modeli üzerine çalışmaların yapılmamış olduğunu ve programların kapsamlı araştırmalara ve bilimsel dayanaklara bağlı olarak geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Millî eğitimdeki başarısızlıktan söz eden Tekişik (1988b), öğretmen okullarının kapatılmasını ve eğitim enstitülerine gününbirlik siyasetin ve anarşinin sokulmasını, hiçbir yüksekokulu kazanamayıp *sokaklarda boş gezen* lise mezunlarının 45 günlük eğitimle öğretmen yapılmasını, liyakatli olanın değil, siyasetçilere yaranmaya çalışan kişilerin yönetimlere getirilmesini, Talim ve Terbiye Kurulu'nun işlevsiz hâle getirilmesini, öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşürülmesini ve öğretmen okullarına düşük puanlı öğrencilerin alınmasını, millî eğitime verilen bütçenin her sene azaltılmasını bu başarısızlığın sebepleri arasında saymıştır.

Tekişik (1990), 1970'li yıllarda MEB Merkez Teşkilatı ile öğretmen yetiştiren okullara politik kaygıyla yapılan atamalar ve bu okullara hiçbir okulu kazanamayan öğrencilerin alınması sonucunda, öğretmen yetiştiren okulların örnek teşkil eden özelliklerinin kaybolduğundan ve anarşi yuvalarına dönüştüğünden söz etmiştir. Bu yaşananlardan sonra da öğretmen yetiştirme konusunun hep sorun hâlinde kaldığını yazmıştır. Öğretmenliğin saygınlığının artmasında bir etkenin de hizmet öncesinde nitelikli öğretmen yetiştirme olduğunu söyleyen Tekişik (1990), öğretmen yetiştiren okullara da en yetenekli öğrencilerin alınması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenliği, elinde yükseköğretim diploması olan herkesin 20-25 saatlik sertifika olarak yapabileceği bir iş olmadığını altını çizen Tekişik (1990),

öğretmen olacak kişilerin itina ile seçilip özel olarak yetiştirilmesi gerektiğini, bu seçme ve yerleştirmede Anadolu Öğretmen Liselerine çok iş düştüğünü söylemiştir. Öğretmen olmayı isteyen yetenekli gençlerin bu liselere alınıp öğretmenlik ideali ve mesleki temelini kazandıracak derslerle yetiştirilmelerini ve son sınıfta fen, edebiyat, beden eğitimi gibi dallara yöneltilerek eğitim almalarını önermiştir. Ayrıca bu okullardan mezun olan kişilerin direkt olarak öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına girmesinin sağlanmasını önermiş, öğretmen yetiştirme işinin sadece bu görevle ilgilenen 5-6 fakülteye verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmen okullarının Yükseköğretim Sistemi'ne dâhil edildiği günden beri *üvey evlat* muamelesi gördüğünü belirten Çağdaş Eğitim (1988), 22 eğitim fakültesinde sadece 20 profesör unvanlı eğitim bilimleri uzmanı olduğunu, 1986-1987 ders yılında 1718 öğretim elemanının –alanı eğitim bilimleri olmayan da dâhil- sadece yüzde altısının doçent ve yüzde dokuzunun yardımcı doçent unvanlı olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca aynı yazıda, bu 22 fakültenin sadece 2 tanesinin dekanının eğitim alanından olduğunu ve bazı üniversitelerin öğretim elemanlarına oda, masa, sandalye bile vermediğini yazmıştır. Bu durumun sorumlusu olarak sadece YÖK Yasası'nı değil, ilgili kurumların meslekten gelmeyen ve öğretmen yetiştirmeyi önemsemeyen yöneticilerini de gösteren Çağdaş Eğitim (1988), öğretmen okullarının yeniden MEB'e bağlanması fikrine de karşı çıkmış ve okulların YÖK bünyesinde belli bir dereceye kadar politize olmaktan kurtulduğunu söylemiştir. Mevcut problemlerin ise başka yollardan çözülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Eğitim fakültelerinin "üvey evlat muamelesi gördüğü" görüşlerinin çürütülemediğini söyleyen Kaptan (1991), fakültelerde yaklaşık 61.000 öğrenci olduğunu, bu sayıya karşılık 3125 öğretim elemanı bulunduğunu, bunlardan sadece 163'ünün profesör ve 139'ünün doçent olduğunu belirtmiş ve öğretim üyesi sayısının da sadece 586 olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca öğretim elemanlarının çoğunun eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirmeye ilgisi olmayan ve fen bilimleri, sosyal bilimler gibi fakültelerde kadro bulamadığı için eğitim fakültelerine geçmiş kişiler olduğunu söylemiştir. Fen bilimlerinde profesör başına 70, sosyal bilimlerde ise 108 öğrenci düştüğünü ifade eden yazar, eğitim fakültelerinde ise profesör başına 374 öğrenci düştüğünün altını çizmiştir. Eğitim yüksekokullarında ise 16.530 öğrenci ve 400 öğretim elemanının bulunduğu, bunlardan sadece 2'sinin profesör, 1'inin doçent ve 9'unun yardımcı doçent olduğu belirtilmiştir.

33 eğitim fakültesindeki öğretim elemanı sayılarını veren Tekişik (1996), 1909 öğretim ve araştırma görevlisi olduğunu söylemiş ve bunların 1156'sının master ve doktora sahip olmadığını, böyle bir çalışma içinde de bulunmadıklarını belirtmiştir. Eğitim fakültelerinde öğretim elemanı eksikliğinin olduğunu belirten yazar, öğretim elemanı yetiştirilmesi için Eğitim Bilimleri Enstitülerinin bir an önce faaliyete geçirilmesi gerektiğini yazmıştır. Öğretim elemanı yetiştirecek kişilerin, meslekte belli bir süre tecrübesi olan başarılı öğretmenlerden ve ilköğretim müfettişleri arasından seçilmesi önerisinde bulunmuştur. Ayrıca Tekişik (1996) yazısında, önceki yıllarda öğretmen yetiştirmeye ilgili kaleme aldığı sorunların –çözüme ulaştırılmadığı için- hemen hemen aynılarını tekrar yazıya geçirmiş ve benzer çağrılarını sürdürmüştür.

Karagözoğlu (1996) öğretmen yetiştirme politikasının öğretim programları ve eğitim sistemindeki arz-talep dengesi bakımından bilimsel değerlendirmeler ışığında ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Pedagojik formasyon kurslarının ihtiyaç duyulan alanlar için 4 yıllık yükseköğrenim görenlere verilmesini, kursların sadece yeterli öğretim elemanı bulunan eğitim fakültelerinde açılmasını, para kazanma amacıyla açılmış ve yeterli elemanı bulunmayan fakültelerdeki kursların durdurulmasını önermiştir. Sınıf öğretmeni ihtiyacını karşılamak için diğer alanlardan öğretmenlere yönelik düzenlenen pedagojik formasyon kurslarının durdurulması ve en az 1 öğretim yılı süreli sınıf öğretmenliğine özgü pedagojik formasyon programlarının düzenlenmesi gerektiğini söylemiştir. MEB ile YÖK arasında öğretmen eğitiminde iş birliğini sağlayacak Öğretmen Eğitimi Koordinasyon Kurulu'nun işler hâle getirilmesini önermiştir.

Çoğu eğitim fakültesinin başında eğitimci kökenli yöneticilerin olmadığından söz eden Özçelik (1990), yönetimde alandan gelmiş kişilerin olması gerektiğini savunmuştur. Öğretmenlik programlarına sadece ÖSYM sınavıyla öğrenci alınmaması gerektiğini belirten Özçelik (1990) yetenek, tutum ve bazı kişilik özelliklerini gerektiren öğretmenlik mesleğine öğrenci alınırken bu ölçümlerin de yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca Devlet Planlama Teşkilatı'nın da yardımıyla ve Bakanlık ile üniversitelerin ortak kararı ile ayrılacak öğrenci kontenjanın ihtiyaç sınırları içinde belirlenmesi gerektiğini söylemiştir. Başarılı bir öğretmen yetiştirme modelinin millî kültür ve terbiye temelinde yükseltip düzenlemelerin Atatürkçü çizgide olması gerektiğini vurgulamıştır.

Eğitim fakültelerine öğrenci alım kriterlerini eleştiren Yeşil (1997), yazısında eğitim fakültesinden mezun olmayanların öğretmen olarak atanmasını, sadece alan bilgisinin yeterli görülmesini, vekil öğretmenlik uygulaması gibi durumların terk edilmesi gerektiğini söylemiştir. Eğitim fakültelerine öğrenci alınırken kişilik, ilgi, tutum testlerinin de uygulanmasını ve fiziksel, ruhsal, sosyal yönlerinin de araştırılmasını önermiştir. Öğrenci gelişim dosyalarında öğretmen olabilmeye ilgili özel bir bölüm bulunmasını ve eğitim fakültelerine öğrenci alınırken bu dosyaların göz önünde bulundurulmasını tavsiye etmiştir. Ayrıca yazar, ortaöğretim öğretmenleri tarafından yazılacak tavsiye mektuplarının değerlendirilebileceğini, öğretmen liselerinde öğretmenliğe uygun nitelikleri taşımayanların elemeye tabi tutulabilmesini ve uygun nitelikleri taşıyanların ise eğitim fakültelerine girişlerinin kolaylaştırılabileceğini önerileri arasına eklemiştir.

Öğretmen, uzman ve yöneticilerin eğitiminde sorunların giderilmesi gerektiğini belirten Demirtaş (1989, s. 24-25), bazı çözüm önerilerinde bulunmuştur. Bunları şu şekilde özetlemiştir;

- “1) Eğitim alanında öğretmen, uzman ve yönetici eğitimlerinin ayrı kavramlar olarak ele alınıp uygulama, geliştirme ve istihdamda göz önünde tutulması,
- 2) Öğretmen, uzman ve yönetici eğitiminin Millî Eğitim Bakanlığının desteği ile üniversitelere bırakılması,
- 3) Öğretmen meslek liselerinin kaldırılarak eğitimi mesleğini tercih edecek en iyi genel lise mezunlarına burslar verilmesi,
- 4) Uzmanlık eğitiminin yüksek lisans seviyesine çıkarılması,
- 5) Büyükşehir merkezleri dışında taşrada çalışan öğretmenlere yüksek eğitim imkanları götürmenin yollarının aranması,

- 6) Eğitim fakültelerinin dışındaki fakültelerde okuyup öğretmen olmak isteyen lisans öğrencilerine verilen eğitim sertifikası dersleri programının yeniden gözden geçirilmesi,
- 7) İlkokul öğretmenlerinin lisans eğitimi programlarına alınması,
- 8) Öğretmen yetiştirmede uygulama ve staj sürelerinin uzatılması,
- 9) Belli şehirlerde öğretmen ve öğretmen olacaklar için bilgi ve dokümantasyon merkezleri açılması ve nihayet,
- 10) İşbaşıında eğitimi geliştirmek için akşam ve hafta sonu kursları ile yaz okulları açıp öğretmenlerin eğitiminde süreklilik sağlanması”.

Aytekin (1988) Türkiye’de öğretmen yetiştirmenin maliyetini araştırdığı çalışmasında, öğretmen olmak için okuyan bir gencin yıllık ortalama kişisel harcamasının 834.800 TL olduğunu, eğitim fakültesindeki bir öğrencinin -kişisel harcamalarıyla birlikte- yıllık ortalama maliyetinin ise 1.258.800 TL olduğunu bulmuştur. Yani 1.258.800 TL’nin 424.000 liralık kısmını devlet harcamaktadır, bu da toplam harcamanın 0.34’üne eşittir. Devletin ayırdığı ödeneğin, ailelerin ayırdığının yarısı kadar olduğunu belirten Aytekin (1988), öğretmen yetiştiren kurumlara ayrılan ödeneğin diğer yükseköğretim kurumlarından daha az olduğundan bahsetmiştir. Öğretmen yetiştirmedeki aksaklıkların önemli bir kısmının mali durumdan kaynaklandığını söylemiş, ödeneklerin artırılması gerektiğini savunmuştur.

Müzik öğretmenliğinin, ülkenin müzik alanındaki gelişiminde önemli bir yeri olduğunu belirten Şenel (1989), yükseköğretimde hazırlık sınıfı konularak çalgı ve ses eğitimi gibi temel derslerin yoğun olarak verilip öğrencilerin yeteneklerinin de tam olarak ortaya çıkarılmasının sonraki eğitim yıllarında olumlu sonuçlar doğuracağını belirtmiştir. Ortaöğretim, ilkokul, anaokulu müzik öğretmenliği şeklinde öğretmen yetiştirme sisteminin oluşturulması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca Eğitim Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Fakültelerine öğrenci hazırlayacak parasız-yatılı Müzik Meslek Liselerinin açılmasını da önermiştir.

3. Öğretmenlerin Atama ve Tayin Sorunları Konusunda Dergide Ele Alınan Konular

Dergide, atama ve tayinlerin objektif yapılmadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte öğretmen atamaları için yapılan öğretmen yeterlik sınavları hakkında tartışılmıştır.

Öğretmenlerin atama sorunlarından bahseden Yazıcı (1999), objektif olmayan atamaların öğretmenleri meslekten soğuttuğunu, bazen de meslekten ayrılmalarına neden olduğunu ve ailelerini de zor duruma düşürdüğünü söylemiştir. Bu yüzden öğretmen atama kurallarının açıklığa kavuşturulması, bu kuralların sürekli geliştirilerek gereksinimlere uyarlanması ve eşit olarak uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Atamaya yetkisi olan eğitim yöneticilerinin seçiminde objektif olunmasının, bu yetkililerin görev güvencesinin sağlanarak üzerlerindeki siyasi baskıların giderilmesinin, yapacakları atamalarda yasal dayanakların yanında etğin de unutulmamasının önemini vurgulamıştır. Ayrıca öğretmenlerin ders ücretlerinin artırılmasını ve geçici görevle gittikleri okullarda derse girmeden eğitim yılını tamamlamaları yerine derslere girip ek ders ücretini alacakları okullara atanmaları için istek oluşturulmasını önermiştir.

03.08.1990 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurum Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği” hakkında değerlendirme yapılması gerektiğini söyleyen Çakıroğlu (1994), yönetmeliğin, hüküm ve uygulama bakımından, öğretmenlerin ülke düzeyinde adil ve dengeli dağıtılamadığı sonucunu doğurduğunu belirtmiştir. Yönetmelikte yer alan standart kadronun aşılamayacağı ilkesinin uygulanmadığını, bu yüzden yönetmeliğin hükümler bazında yeniden düzenlenmesini önermiştir. Üç, beş saat derse giren bir öğretmenin izahının topluma yapılamayacağını söylemiş, öğretmenlerin atanmalarını düzenleyecek objektif kurallara ihtiyaç olduğunu yazmıştır. Öğretmenlerin görev yerleri belirlenirken hizmet puanlarının yanına, objektif bir şekilde değerlendirilmesi sağlanarak başarı puanının da eklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca uygulamayı etkileyen eğitim yönetiminin siyasi baskılara maruz kaldığını, eğitim yöneticilerinin performanslarının kurum amaçlarından çok siyasi amaçlara yöneldiğini ve bu durumun da eğitim çalışanlarının statülerinin ve toplumsal kabullerinin düşüşüne sebep olduğunu yazmıştır.

Öğretmenlerin sorunlarından bahseden Çankaya (1992), torpili olan kişilerin en iyi okullara tayin edildiğini ve öğretmensiz okullar dururken yine aynı kişilerin 40-50 kişilik bir köy okuluna 6-7 öğretmen olarak tayin edildiklerini belirtmiştir. Bazı öğretmenlerin haftada 2-3 saatlik dersle görev tamamladığını ve bazılarının ise hiç gitmediğini duyduğunu söylemiştir. Yine okul yöneticilerinin iyi yerlere atanmak için tanıdığa başvurduklarını ve ehil olmadıkları hâlde bu makamlara getirildiklerinden söz etmiştir. Bunların yanı sıra daha fazla öğrenci ile görev yapan öğretmen ve yöneticilerin diğerlerine oranla daha fazla maaşı almaları gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin çalışma saatlerinin ve başlarına düşen öğrenci sayılarının belirlenip sabitlenmesi gerektiğini söylemiştir.

Öğretmen yeterlik sınavlarını eleştiren Yıldız (1991), sınavın isminin dahi öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumlarının verdiği diplomaların *yetersiz* olduğu ve birer *değersiz belge* gibi değerlendirildiği izlenimini verdiğini söylemiştir. Ayrıca öğretmen adaylarında yığılma yaşanmaya başladığını, açıkta işsiz kalan öğretmenlerin olduğunu ve MEB’in geleceğe yönelik öğretmen ihtiyacını belirleyip plana bağlaması gerektiğini vurgulayan yazar, bu sayede öğretmen gereksinimine göre öğrenci alınacağı için sınava da gerek kalmadan istihdam sağlanabileceğini ifade etmiştir. Talim Terbiye Kurulu üyesi olan Çakıroğlu (1991) ise öğretmen yeterlik sınavlarını savunmuş, bazı ülkelerden örnekler vermiş, talep eden sayısından az olan öğretmenlik kadrolarına objektif alım yapma ve öğretmenler arasında seçime, kaliteye ulaşma imkânı verdiğini belirtmiştir. Diploma alan herkesin öğretmen olmasının düşünülmemesi gerektiğini söyleyen Çakıroğlu (1991), banka müdürü, kaymakamlık, dış işleri sınavlarını örnek vermiş ve bütün mesleklerde personel alınırken sınav yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Tekışık (1992a) ise son yılların ürünü olan vasıfsız öğretmenler nedeniyle MEB’in öğretmen seçimi için sınav uygulamasına gitmek zorunda kaldığını yazmış, sınav uygulamalarında ABD, Almanya örneklerini vererek sınavın kaldırılmasının zararlı olduğunu söylemiştir.

1991 öğretmen yeterlik sınavını değerlendiren Küçükahmet (1992), MEB’in sınav yoluyla en iyi personeli seçmesinin doğru bir yaklaşım olduğunu belirtmiş, fakat uygulamanın amaca ne kadar hizmet ettiği konusunda incelenmesi gerektiğini de söylemiştir. Yeterlik sınavı uygulaması ile ülkede öğretmenliğin bir meslek olmaktan çıktığını ifade eden yazar, sınava öğretmen olup olmadığına bakılmaksızın herkesin alındığını ve eğitim fakültesi dışından binlerce katılımcının olduğunu

belirtmiştir. Sınavın düzenleme ve uygulama bakımından yanlış olduğunu söyleyen Küçükahmet (1992), bu yeterlik sınavının neyi ölçtüğünü sormuş, eğer öğretmenlik mesleğinde yeterliği ölçüyorsa bu alanda hiç eğitim görmemiş olanların nasıl başarılı olduklarının sorulması gerektiğini ve öğretmen yetiştirme programları üzerinde tartışılması gerektiğini belirtmiştir. Eğer öğretmenlik yeterliğini ölçen bir sınav değilse de amacı üzerine tartışılması gerektiğini söylemiştir. Bu sınavın yeterlik ölçmeden ziyade kontenjan doldurma sınavı olup olmadığını soran yazar, sınava herkes alınıp özellikle de kontenjan dolmayan bölümlerde sınava giren herkes atanacaksa öğretmen okullarının kapatılmasını ve buralarda 4 yıl okuyan öğrencilere yazık edilmemesini söylemiştir. Sadece öğretmenlik belgesi olanların sınava alınması gerektiğini vurgulamış ve sınavların tekrar gözden geçirilmesini önermiştir.

4. Öğretmenlerin Özlük Haklarındaki Sorunlara İlişkin Dergide Ele Alınan Konular

Dergide öğretmenlerin özlük haklarındaki iyileştirilmesi gereken kısımlardan, ekonomik, sosyal güvence ve imkân taleplerinden bahsedilmiş, söz konusu talepler ile öğretmenlerin motivasyonları arasında ilişki kurulmuştur. Bu nedenle öğretmenlerin motivasyonlarını artırmayı amaçlayan çeşitli öneriler de beraberinde ele alınmıştır.

Kandemir (1990), dergiye gönderdiği yazıda öğretmenlerin daha etkin ve verimli olabilmeleri için her türlü sorundan kurtarılmış ve geleceğe güvenle bakar hâle getirilmiş, sosyal güvenceye kavuşturulmuş olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Üyelerini sosyal güvenceye tam olarak kavuşturmuş kuruma örnek olarak OYAK'ı veren yazar, benzer güvenceyi öğretmenlere verilen maaşın ve Emekli Sandığı'nın bile sağlayamadığından söz etmiştir. Oysaki Kandemir'e (1990) göre öğretmenler için oluşturulacak kuruluştaki çok daha fazla üye olacak ve geliri de bir o kadar yüksek olacaktır. Öğretmenlerin güçlü kılınması ve verimliliğinin artırılması için onları sosyal güvenceye alacak bir Öğretmenler Yardımlaşma Kurumunun (ÖYAK) kurulması talebinde bulunmuştur.

Tekışık da (1993a) Türkiye Öğretmenler Yardımlaşma Kanunu, Eğitim-Öğretim Meslek Odaları Birliği Kanunu ve öğretmenler için özel bir personel kanununun çıkarılması gerektiğini savunmuştur. Öğretmenlerin sosyal ve ekonomik dayanışma ve yardımlaşmaları için kurulmuş olan Öğretmenler Bankası, İlkokul Öğretmenleri Sağlık Sosyal Yardım Sandığı'nın (İLKSAN) menfaat gruplarının elinden kurtarılamadığından ve sonuç olarak Öğretmenler Bankası'nın battığından söz eden Tekışık (1993b), yüz binlerce öğretmenin maaşından kesilerek İLKSAN da toplanan yüz milyarlarca liranın nerelere gittiğinin ancak yeni yeni ortaya çıkarılabildiğini vurgulamıştır. Öğretmenlerin ciddi bir dernek veya sendikaya sahip olmadığını, neredeyse bütün mesleklerin oda veya birliği olmasına rağmen öğretmenlik mesleğinin bir oda veya birliğinin bulunmadığını belirtmiştir. Öğretmenler Yardımlaşma Kurumu'nun, Öğretmenler Sendikası'nın ve Öğretmen Meslek Odaları'nın kurulmasının gerektiğini Millî Eğitim Bakanı olarak yeni görevlendirilen Nahit Mentеше'ye açık mektup olarak yazmıştır.

1202 | Yavuz (1999a), öğretmen yetiştirme kaynaklarındaki tarihsel sıkıntıları ve dolayısıyla oluşan öğretmen açığını kapatmak için alan dışı kaynakların kullanılmak zorunda kalındığını, bunların da sistem alt üst ettiğini söylemiştir. Bu sorunlarla birlikte öğretmenlik mesleğinin getirdiği kazancın düşüş yaşamasının mesleğin önemini yitirdiğinin göstergesi olduğunu, öğretmenlerin de ihtiyaçlarını karşılamada zorluklar yaşadığını yazmıştır. Dünya çapındaki gelişmeler ile ülkedeki sosyo-ekonomik ve

siyasi dalgalanmaların, okul modelindeki yetişme sistematüğını bozduğunu ve öğretmenlerin kurumu ile olan iletişimini tıkadığını belirten yazar, bu durumun öğretmenlerin aidiyet/mensubiyet duygularını ve tutumlarını önemli düzeyde kesintiye uğrattığını da ifade etmiştir. Yavuz (1999a) tüm bu tespitlerinin sonucunda bazı önerilerde bulunmuştur. Öğretmen Personel Yasası'nın yeniden hazırlanması gerektiğini, Öğretmen Yardımlaşma Kurumu Yasası tasarısının bir an önce yasalaşması ve İLKSAN modelindeki olumsuzlukların ortadan kaldırılması gerektiğini söylemiştir. Bayramlarda ve çeşitli etkinliklerde resmî protokol düzeninde öğretmen ve emekli öğretmen temsilcilerinin onur konuğu statüsünde yer almasını, öğretmenlerin yaratıcılıklarını sergilemeleri için öğretmenevleri bünyesinde "Öğretmen Kültür ve Sanat Merkezleri" oluşturulmasını ve bu merkez aracılığıyla öğretmenlerin ürünlerini satabilmelerinin sağlanmasını önermiştir. Öğretmenler Günü etkinliklerinin monoton bir hâl aldığını belirten yazar, bu özel günün UNESCO ile kutlanan 5 Ekim'de değil 24 Kasım'da kutlanmasını, başka ülkelerden öğretmenlerin de katılımıyla mesleğin ulusal kimliğini, tarihini tanıttacak aktiviteler gerçekleştirilmesini önermiştir. Okul yönetimlerinin, karar alma ve uygulama süreçlerine öğretmenlerin de katılmalarını sağlamaları gerektiğini söylemiş, bu sayede öğretmenlerin kuruma karşı güven duygusu geliştireceklerini ve mesleğe karşı aidiyet duygularının pekişeceğini ifade etmiştir.

Öğretmen motivasyonunun ve başarısının artırılması için bazı önerilerde bulunan Sarı (1991), öğretmenlerin başarılarına göre teşekkür belgeleri, maaş ödülleri verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin mesleklerine yönelik verdikleri konferans, sergi gibi çalışmalarının göz önüne alınması gerektiğini ve yine başarı gösterenlerin yetkili makamlardan teşekkür veya başarı belgesi gibi maddi manevi ödüller alması gerektiğini belirtmiş, belli bir çalışma yılına çok iyi raporlarla ulaşmış öğretmenlere Öğretmenler Günü'nde ödül verilmesi gerektiğini söylemiştir. Ayrıca bu tür notlandırmalarda öğretmenlerin aldığı cezaya göre de eksi puan verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yazara göre tüm bunlar sayesinde "Orta not ile çok iyi notun arasında fark yok, nasılsa ikimizde aynı maaşı alıyoruz" diyenlerin sayısı azalacak ve başarıyı artırmak isteyenlerin sayısı çoğalacaktır.

Yılın Öğretmenleri Kutlama Töreni'ne katıldığını ve hem tören organizasyonunda hem de yılın öğretmeni seçimlerinde bazı torpil ve politik baskı girişimlerinin bulunduğunu üzüntüyle duyduğunu belirten Tekışık (1989c), bu ödüllerin öğretmenleri teşvik etme amaçlı olduğunu, fakat yapılanların tam tersine öğretmenleri küstüreceğini ve başarılarını düşüreceğini belirtmiştir. Hem mesleğin statüsünün yükseltilmesi hem de objektif değerlendirmeler yapılması için özet olarak şu önerilerde bulunmuştur: Öğretmenler Günü Kutlama Yönetmeliği gözden geçirilmeli, seçimdeki mülakatlar tamamen kaldırılmalı, değerlendirme formu değiştirilerek seçimler her türlü dış etki ve baskılardan arındırılıp objektif duruma getirilmeli, ilköğretimde (köy ve merkez okullar ayrı), ortaöğretimde ve teknik öğretimde görev yapan öğretmenler ayrı ayrı değerlendirilmeli.

Öğretmenler Günü kutlamalarının monotonlaştığını, törensel etkinliklere dönüştüğünü söyleyen Yavuz (1999b), mesleki güdüleme açısından ödüller sistemine dayalı olarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini söylemiştir. Bu konuda emekli öğretmenler de dâhil olmak üzere tüm öğretmenlerin katılımıyla gerçekleşecek yarışmalı ödül sistemine dayalı bir model sunmuştur. Özet olarak ifade etmek gerekirse ocak ayından itibaren kasım ayı dâhil olmak üzere bir yıl boyunca konusu belirlenmiş bir şekilde şiir, hikâye, inceleme, araştırma, makale gibi alanlarda yarışmaların açılması, kaç kişinin

girebileceği, maddi ve manevi ödüllerin neler olacağı açıklanmalıdır. Birinci aşamada her ilde “seçici jüriler” tarafından her alanda ilk üçe giren yapıtlar seçilmeli ve Bakanlığa gönderilmelidir. Ardından Türkiye ve iller bazında ilk üçe girenlere ve mansiyon ödülü kazananlara ödülleri dağıtılmalıdır. Ödül kazanan öğretmenler, “Öğretmenevleri Onur Üyesi” yapılmalı, takip eden yıl içinde aileleriyle birlikte 10- 15 günlüğüne Türkiye’de veya KKTC’de öğretmenleri/dinlenme ve sosyal tesislerinde ücretsiz tatil yapma hakkı verilmelidir. Kazananlara Millî Eğitim Bakanı tarafından yazılmış ve imzalanmış birer kutlama mektubu verilmeli, kazananların isimleri MEB Tebliğler Dergisinde yayınlanmalı, o yılın aralık ayında Millî Eğitim Dergisi özel sayı çıkararak kazanan öğretmenlerin isimlerini, özgeçmişlerini, fotoğraflarını ve eserlerini yayınlamalıdır. Ayrıca bu programlara “Mustafa Necati Öğretmen Araştırma, İnceleme ve Beceri Ödülleri” gibi her yıl özel bir isimlendirme yapılmalıdır.

Tekışık, öğretmenlerin bazı öğretmenlerinin iyi yönetilemediğinden ve hizmetlerin pahalı olmasından şikâyet ettiklerini belirtmiştir (Tekışık, 1994). Öğretmenevlerinin, masrafları karşılayabilmek için öğretmen olmayan kişileri de almak zorunda kaldığını, bu yüzden herkesin kaldığı ama öğretmenlerin yer bulamadığı bir yer hâline geldiğini söylemiştir (Tekışık, 1998). Kurumun elektrik, yakıt, su gibi giderlerinin MEB’in bütçesinden karşılanmasını ve fiyatlardan düşülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Tekışık (1994), öğretmenlerinin sayısının, öğretmen sayısına oranla çok düşük olduğunu ifade ederek sayılarının artırılmasını önermiştir. Bu kurumlarda çalışacak yönetici ve personellerin özenle seçilmesi gerektiğini, tesis ücretlerinin düşürülmesini, giriş-çıkışların kontrol edilerek üye olmayanların alınmamasını ve tesislerin temiz, bakımlı, disiplinli bir yer hâline getirilmesini önermiştir.

Öğretmenevlerinin ve sosyal tesislerin kurulmasında öncülük etmiş isimlerden olan Tekışık, 1997 bütçesine kaynak bulmayı amaçlayan Refahyol Hükümeti’nin öğretmenlerini satma girişimine karşı çıkmış ve yazılarında kararın yanlış olduğunu belirtmiştir (Tekışık, 1998).

5. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Sorunlarına İlişkin Dergide Ele Alınan Konular

Dergide hizmet içi eğitimin öneminden, bu süreçte yaşanan sorunlardan ve yapılan yanıtlardan da bahsedilmiştir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim almasının ülke geleceği için çok önemli olduğunu söyleyen Tekışık (1991b), ülkedeki 400.000 öğretmenin hizmet içi eğitimlerinin en ekonomik ve en iyi biçimde nasıl sağlanacağını saptanması ve eğitimlerin gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Özet olarak da şu önerilerde bulunmuştur: Hizmet İçi Eğitimi Dairesi, Öğretmen Eğitimi Genel Müdürlüğüne bağlanmalı ve “Planlama, Uygulama, Değerlendirme ve Dokümantasyon Şubeleri” kurulmalı, İl-İlçe Hizmet İçi Eğitimi Merkezleri kurulmalı ve bu merkezlerde yılın 12 ayında müfettiş, müdür, müdür yardımcısı, şube müdürü gibi kişileri yetiştirecek kurs ve seminerler verilmeli, yöneticiler ve öğretmenler bu merkezlerde ve okullarda -yani görev mahallinde- yetiştirilmeli, eğitimleri de yılın 12 ayında sürmelidir.

1204 | Hizmet içi eğitimler terfi ve yöneticilik görevlerinde tercih nedeni olmalı, başarı gösterenler ve hizmet içi eğitimi başarıyla verenler ödüllendirilmelidir. Ayrıca Bakanlık tarafından öğretmen meslek kitapları ve Hizmet İçi Eğitim Dergisi yayınlanmalıdır.

Hizmet içi eğitimin öneminden bahseden Şahin (1996), yıllık hizmet içi eğitim planının bakanlığa bağlı tüm personelin eğitim ihtiyacını karşılayamadığını, bir personelin her yıl bir çalışmaya

katılabildiğini ya da hiçbir çalışmaya katılmadan emekliye ayrıldığını yazmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'nun merkez ve taşra teşkilatlarında hizmet içi eğitim alanında uzmanların ve yöneticilerin yeterli olmadığını, yetişmiş kişilerin bu kadrolarda görevlendirilmediklerini, eğitimlerin genellikle yaz aylarında olmasının mevcut personelden uzun süreli faydalanma fırsatını engellediğini, okulların açık olduğu dönemde ise eğitici personel bulunmasında güçlük çekildiğini ve eğitim merkezlerinde istihdam edilmek üzere yeterli eğitici personele ihtiyaç olduğunu söylemiştir. Hizmet içi eğitimin yılın belli aylarında değil, yılın tüm aylarında yapılması gerektiğini belirten Şahin (1996), ihtiyaçları her yönüyle karşılayacak eğitim merkezlerine gereksinim duyulduğunu yazmıştır. Personelin hizmet içi eğitime teşvik edilmesi için maddi ve manevi ödüllendirmelerin yapılmasını önermiştir. Eğitim ihtiyaçlarının yöneticiler tarafından değil, bilimsel çalışmalarla açık ve net şekilde belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca hizmet içi eğitim faaliyetlerine yönelik öğretim programları yerine çoğunlukla konu listesi hazırlandığını, bu yüzden eğitim amaçlarının belli olmadığını, eğitim sürecinin eğiticinin kişisel takdirine bırakıldığını ifade etmiş ve hizmet içi eğitim birimlerine öğretim programlarını geliştirmek üzere program geliştirme uzmanları alınması gerektiğini savunmuştur.

1970'li yıllara kadar öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmenlere okuma alışkanlığının kazandırıldığını ve 1950'li yıllarda her öğretmenin en az bir mesleki dergi okuduğunu, 1960'lı yıllarda Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Teşkilatı'nın seminer ve kurs hizmetleri vermekle birlikte öğretmenlere meslek kitabı yayınlattığını belirten Tekışık (1991a), aynı zamanda bu devirlerde okuyan, kitap yazan, başarılı olan öğretmenlere çok değer verildiğini, öğretmenlerin de kendilerini geliştirmede âdeta yarıştığını söylemiştir. Fakat zamanla Bakanlığın ilgisizliği, kâğıt fiyatlarındaki anormal artışlar ile son on beş- yirmi yıldaki değerler ölçüsünün değişmesiyle birlikte öğretmenlerin okuma, eser verme ve kendilerini geliştirme konularında çarpıcı gerilemeler yaşadığını ifade etmiştir. Yani eskiden olduğu gibi kendini geliştiren öğretmenlere değil, politikacılara hizmet eden öğretmenlerin değer görüp taltif edildiğini, bu durumun da yine öğretmenlerde motivasyon düşüklüğüne yol açtığını vurgulamıştır. Aynı zamanda ilçelerdeki Meslek İare Kitaplıkları ortadan kaldırılmış ve öğretmenlerin kaynaklara ulaşmalarında sıkıntılara yol açmıştır. Tekışık (1991a) öğretmenlerin kaynaklara ulaşabilmeleri için tedbirlerin alınması gerektiğini söylemiş, Öğretmen Meslek Kitapları ve Dokümantasyon Teşkilatı'nın kurulmasını önermiştir. Ayrıca öğretmenlere okuma alışkanlığı kazandırılmasını ve öğretmenlerin eser vermeye teşvik edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Eğitimle ilgili çok çeşitli konularda yayın yapmış olan Çağdaş Eğitim Dergisi, bu yayınlarında eğitimle ilgili sorunlara da değinmiş ve çeşitli çözüm önerilerinde bulunmuştur. Derginin bu minvalde ele aldığı konulardan birisi de öğretmenlik mesleği ve yaşanan sorunlardır.

Derginin, 1987-1999 yılları arasında ve bu çalışmanın amacı doğrultusunda 139 makale yayınladığı tespit edilmiştir. Bu makalelerde, öğretmenlerin yaşadığı ekonomik sıkıntılar, hizmet öncesi yetiştirmedeki sorunlar, toplumda öğretmenlik mesleğinin saygınlığını yitirmesi, mesleğin gençler tarafından tercih edilmemeye başlanması, öğretmenlerin atandıkları yerlerde yaşadıkları konut bulma sıkıntıları gibi konular en çok ele alınanlar arasında gelmektedir. Bu konularla birlikte çeşitli branş ve eğitim kademelerindeki öğretmen açığı, öğretmen yetiştirmedeki kalite düşüşü, öğretmenlerin politik

baskı altında bırakılmaları, öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirilmesi gereken kısımlar, hizmet içi eğitimle ilgili yaşanan sıkıntılar, öğretmenliğin daha çok kadın mesleği olarak görülmesi, emekli öğretmenlerin sorunları, öğretmenlerin mesleki yetersizlikleri ve gelenekselci tutumları gibi konular da işlenmiştir.

Öğretmenlik mesleğiyle ilgili tespit edilen 139 makale içinde, çeşitli sorunları içeren makalelerin yanında öğretmenlerin sahip olmaları gereken özellikler ve rolleri, öğretmenlik mesleğinin önemi, hizmet içi eğitimin önemi, öğretmenlerin özlük hakları gibi konulardan bahseden veya bilgi içerikli hazırlanan makaleler de bulunmaktadır.

Dergide, öğretmenlerin maaşlarının yetersiz olduğundan, öğretmenlerin geçinemediklerinden ve bu yüzden boş zamanlarda seyyar satıcılık, garsonluk, camcılık gibi ek işleri yapmak zorunda kaldıklarından bahsedilmiştir. Ekonomik yetersizlikler, öğretmen açığına alan dışından kaynak arama, öğretmenlik mesleğinin başka yerde iş bulamayanlar için *çaresizlik mesleği* hâline getirilmesi gibi çeşitli sebeplerden dolayı mesleğin toplumda statü kaybı yaşadığından ve bu yüzden özellikle başarılı gençler başta olmak üzere mesleğin tercih edilmemeye başlandığından söz edilmiştir.

Günümüzde işsiz kalan ve özel kurumlarda da istihdam bulamayan öğretmenler, geçinebilmek için –Çağdaş Eğitim Dergisi’nde de sıkça belirtildiği şekilde maddi sıkıntı yaşayan öğretmenlerin ek iş yapmak zorunda kalması gibi- meslekleriyle ilgisi olmayan inşaat işçiliği, mevsimlik tarım işçiliği, tezgâhtarlık gibi çeşitli işlerde çalışmak zorunda kalmışlardır (Birgün, 2016; Kayar, 2020; Öksüz, 2020). Kamu veya özel sektörde iş bulma umudu kalmayan öğretmenler, çeşitli psikolojik sıkıntıların pençesine düşmekte ve intihara kadar gitmektedirler (Ceyhan, 2018; Gerçek Gündem, 2020; Kiraz & Kurul, 2018). Aynı şekilde atanmış öğretmenler de maddi sıkıntılar başta olmak üzere çeşitli sorunlar yaşamakta, ek iş yapmak zorunda kalmaktadırlar (Demir & Arı, 2013; Habacı vd., 2013; Uygun, 2012).

Türk Eğitim-Sen’in MEB bünyesindeki öğretmenlerle yaptığı ankette özet olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır; öğretmenlerin %71,7’si aldıkları maaşın yaptıkları işi karşılamadığını belirtmiş ve %52’si daha iyi iş bulursa mesleği bırakacağını ifade etmiş, %51,1’i ay sonunda ceplerinde hiç para kalmadığını söylerken %14’ü ise ek iş yaptığını belirtmiş, emekliliği gelen öğretmenlerin %61,7’si emekli olmayı istemediklerini ve sebep olarak da en çok emeklilik maaşıyla geçinemeyeceklerini söylemiş, % 69,8’i ise öğretmenliğin toplum tarafından saygın bir meslek olarak görülmediğini söylemiştir (Türk Eğitim-Sen, 2020). Yine Eğitim İş Sendikası’nın yaptığı ankette ise sonuçlar özet olarak şu şekildedir; öğretmenlerin %93’ü öğretmenliğin saygın bir meslek olma özelliğini kaybettiğini ifade ederken %83’ü maaşının düşük olması nedeniyle toplumdaki saygınlığının azaldığını belirtmiş, %75’i borçları nedeniyle mesleki veriminin düştüğünü ve %26’sı ek iş yaptığını söylemiş, %63’ü çocuklarının gıda ihtiyaçlarını rahat bir şekilde karşılayamadığını ve %61’i gelirlerinin yetersizliği nedeniyle psikolojik sorunlar yaşadığını söylemiş, %48’i yöneticiler tarafından öğretmenlere siyasi baskı yapıldığını ve %59’u gelecekte ümitli olmadığını belirtirken %26’sı ise kararsız olduğunu ifade etmiştir (Eğitim İş, 2020).

Türk Eğitim-Sen ve Eğitim İş Sendikası’nın öğretmenlerle yaptığı anket sonuçları ile Çağdaş Eğitim Dergisi’nde bahsedilen sorunlar karşılaştırıldığında, günümüzde hâlâ söz konusu sıkıntıların neredeyse aynılarının devam ettiği ve çözüme ulaşamadığı görülebilir.

Ayrıca Türkiye Kamu-Sen Araştırma Geliştirme Merkezi'nin 2021 Mart ayı çalışmasına göre dört kişilik bir ailenin asgari geçim sınırı 8.364,21 lira çıkmıştır (Türkiye Kamu-Sen, 2021). Özel sektörde çalışan öğretmenlerin birçoğu bu maaşı görememekte, neredeyse MEB düzeyine bile çıkamamaktadır. MEB bünyesinde çalışan öğretmenlerin maaşları da bu sonuçlar ile karşılaştırılmalıdır. Bununla birlikte 2019 OECD verilerine göre de Türkiye, 15 yıllık deneyimi bulunan lise öğretmeni ve 15 yıllık deneyimi olan ilköğretim öğretmeni için satın alma gücüne göre yıllık brüt maaşları açısından 33 ülke arasında 28. sırada, OECD ortalamasının altında ve Kosta Rika, Şili, Kolombiya, Slovenya, Litvanya, Meksika gibi ülkelerin gerisinde kalmıştır (OECD, 2021).

Dergide, öğretmenlerin atandıkları yerlerde karşılaştıkları çeşitli sıkıntılardan, özellikle de konut bulma sıkıntılarında bahsedilmiştir. Mahrumiyet bölgelerinde görevlendirilen öğretmenlerin sorunları ve ihtiyaçları özellikle kaleme alınmıştır.

Öğretmenlerin atandıkları yerlerde konut bulmada yaşadıkları sıkıntılarla günümüzde de -başta küçük köy ve mezra tipi yerleşim yerlerinde olmak üzere- karşılaşılabilirdiğini görebilmekteyiz. Bu durum bazen özellikle büyük şehirlerde öğretmenlerin maaşlarının bir eve yerleşmeye yetmemesinden bazen de küçük köy ve mezra tipi yerleşim yerlerinde oturulabilecek bir ev bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle de ilçe merkezlerine uzak, ulaşımın kısıtlı olduğu ve kışın -ulaşım başta olmak üzere- mahrumiyetin daha fazla yaşandığı yerleşim yerlerinde bu durumun yaşanma olasılığı artmaktadır. Star Gazetesi'nden Çakan'ın 07.02.2013 tarihli haberine göre Şırnak Valisi Vahdettin Özkan, öğretmen istifalarını, erkenden tayin istemelerini ve öğretmenlerin yaşadığı mahrumiyetleri engellemek için Şırnak'ın dağlık köylerine lojman yaptırmak üzere bir proje hayata geçirmiştir. Haberde Vali, köylerde öğretmenlerin kalacağı evlerin bulunmadığını, bazen köylülerin misafir etmek zorunda kaldığını ve öğretmenlerin ısınma sorunlarından kaynaklanan hastalıklara yakalandıklarını ifade etmiştir. Haberde ayrıca öğretmenlerin *ahurdan bozma, derme çatma barınaklardan* yeni evlerine geçmelerinin mutluluğunu yaşadıkları belirtilmiştir.

Köy ve mezra gibi yerleşim yerleri başta olmak üzere ilçe merkezlerine uzak, ulaşımın kısıtlı olduğu ve yolların kapanması gibi kış mahrumiyetlerinin daha fazla yaşandığı, yani öğretmenlerin konut ve ulaşım açısından açıkça mahrumiyet yaşayacağı öngörülen bölgelerde, okul inşaatının bitişine mevcut öğretmen sayısı kadar tam teşekküllü lojmanlar yapılabilir. Lojman yapılması gerekmeyen ama ulaşım gerektiren bölgelerde ise öğretmenlerin okula ulaşımını sağlamak üzere resmî olarak bireysel veya toplu taşıma aracı tahsis edilebilir. Dergide de önerildiği gibi öğretmenlerin mahrumiyet bölgelerindeki ihtiyaçlarını tam olarak karşılayabilmeleri, maddi sıkıntılar yüzünden bölgeden gitmek zorunda kalmamaları ve çok tercih edilmeyen bölgelere atama ve tayin tercihini teşvik için diğer bölgelerdeki öğretmenlere oranla daha fazla ve tatmin edici miktarda maaş ve kıdem verilebilir.

Dergide, 1980'li yıllarda öğretmen yetiştirme politikalarındaki değişimler, öğretmen açığının kapatılması için alan dışından alım yapılması veya vekil öğretmen görevlendirilmesi, öğretmenlik mesleğinin başarılı öğrenciler tarafından tercih edilmemeye başlanması, hizmet içi eğitimin yetersiz kalması gibi sebeplerden dolayı öğretmen kalitesinde düşüş yaşandığına yönelik tespitler yapılmıştır.

Günümüzde de öğretmen açığının kapatılması için vekil öğretmenlik yoluyla alan dışı kaynaklar kullanılmaktadır. Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un ifadelerine göre 2019 yılı için yaklaşık 80.000 ücretli öğretmen bulunmaktadır (cnnturk.com, 2019). Ücretli öğretmen olma şartları ise eğitim bilimine aykırı düşecek şekilde sadece herhangi bir ön lisans veya lisans programından mezun olmaktır. Oysaki Tekişik (1992a) öğretmenliğin profesyonel bir meslek olduğunu söylemiş ve "Millî Eğitim Bakanlığı, üniversite mezunu herkese iş veren bir kurum olarak düşünülmemelidir. Elinde üniversite diploması olan ve başka alanda iş bulamayan herkesin öğretmenliğe atanması millî eğitimde büyük bir hata olur." (s. 2), "Açık öğretmenlikler için yalnız Eğitim Fakültesi ve Eğitim Yüksek Okulu mezunlarının müracaatı kabul edilmeli (...)" (s. 3) demiştir. Bunlarla birlikte Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un ifadelerine göre yaklaşık 700.000 atama bekleyen öğretmen bulunmaktadır ve birkaç yıl içerisinde bu rakamın 1.000.000'a ulaşması beklenmektedir ("Bakan Ziya Selçuk'tan", 2019). Sayıştay Başkanlığı'nın (2020) MEB raporunda ise sadece 10 il için kurum bazında 138.393 öğretmen ihtiyacı olduğu belirtilmektedir. Tüm bu verilere rağmen vekil öğretmenlik uygulamasının devam etmesinin ve atama azlığının sebepleri arasında neoliberal politikalar, ekonomik sebepler, ödenek sıkıntıları, hükümet uygulamaları vb. gösterilebileceği gibi Sayıştay (2020) raporunda kayıtlara geçmiş olan MEB'in mali kaynakları verimli kullanmadığı gibi durumlar da gösterilebilir.

Günümüzde de öğretmen yetiştirme ve nitelik sorunlarından bahsedilmektedir (Örn: Abazaoğlu vd., 2015; Azar, 2011; Egüz, 2018; Şendağ & Gedik, 2015). Bu durumun sebepleri arasında uygulanan öğretim programları, eğitim fakültelerine öğrenci alımında uygulanan kriterler, öğretim elemanlarının nicelik ve nitelik olarak yetersizliği gibi faktörler sayılabilir. Yeterli nitelik ve nicelik standartları gözetilmeden plansızca açılan ve sayıları hızla artan eğitim fakülteleri ve formasyon ile öğretmen olma olanağı veren, yine sayıları hızla artan diğer fakülteler de sayılan bu sebepleri etkileyen bir başka unsur olarak görülebilir. 30 yıl önce Tekişik (1989b), MEB'in öğretmen ihtiyacında ve buna bağlı olarak öğretmen yetiştirmede plan-program yapmadığını ve öğretmenlerin niteliksiz mezun olduğunu yazmıştır. Nitekim Türkiye'de sayısı 100'ü bulmuş aktif ve yarı aktif eğitim fakültelerinde (YÖK, tarih yok) yüz binlerce öğrenci okurken, yine her yıl on binlerce öğrenci mezun olmaktadır. Bu mezunlar arasına sayıları 155'i bulan aktif ve yarı aktif fen ve edebiyat fakülteleri ile (YÖK, t.y.) diğer fakültelerden formasyon alan kişiler de eklenmelidir. Nicelik olarak artan ve özellikle öğretim elemanı sıkıntısı yaşayan bu fakülteler (Özden, 2006), öğretmenlik branşlarında da yığılmalar yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

Dergide, öğretmenlerin atama ve tayin sorunlarına değinilmiş, bu süreçlerde yaşanan politik baskılardan söz edilmiştir.

Dergideki gibi günümüzde de öğretmenliğe atama için yapılan sınavlar hem bu sınavların yapılmasına sebep olan faktörler bakımından hem de içerik, geçerlik bakımından tartışılmaktadır. Literatür incelendiğinde ilgili araştırmalarda sınavın genel olarak ezbere dayalı olduğuna yönelik benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmekte, hatta alan ve eğitim bilimleri sınavları geçerlik bakımından da tartışılmaktadır (Örn.: Altun Yalçın vd., 2020; Başkan & Alev, 2009; Eraslan, 2004; Memduhoğlu & Kayan, 2017; Şahin & Demir, 2016; Tösten vd., 2012).

Dergide, öğretmenlerin özlük haklarında yapılması gereken iyileştirmeler ve sosyal güvence talepleri de kaleme alınmıştır. Öğretmenlerin maddi, manevi motivasyonlarına, sosyal imkânlarının artırılmasına yönelik talepler ve öneriler de sunulmuştur.

Dergide, hizmet içi eğitimde yaşanan sorunlardan, süreçte yapılan yanlışlardan, öğretmenlerin hizmet içinde kendilerini geliştiremediklerinden ve kendilerini geliştirmeye güdülenemediklerinden bahsedilmiştir.

Yapılan literatür taramalarında günümüzde de hizmet içi eğitimde ihtiyaç analizi yetersizliği, öğretim programlarındaki sorunlar, koordinasyon sorunları, öğretmenlerin hizmet içi eğitime olumsuz tutumları gibi sorunlarla karşılaşılabilir (Örn: Bümen vd., 2012; Karasolak vd., 2013; Özavcı & Çelikten, 2017; Sarıtepeci vd., 2016).

“Tarih bir laboratuvarıdır” özdeyişinden hareket edilerek geçmişten ders çıkarmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü tarih, günümüzde yapılan hataların hem yakın gelecekte hem de on yıllar ve yüz yıllar sonra orta ve uzak gelecekte zincirleme reaksiyonlarla insanlarımızı etkileyeceğini bize açıkça göstermektedir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Çalışmalar, Çağdaş Eğitim Dergisi'nin farklı yıllarını kapsayacak şekilde genişletilebilir.
- Diğer süreli yayınlar da incelenerek çalışmalar genişletilebilir. Süreç boyunca öğretmenlik mesleğinin içinde bulunduğu durumlar tespit edilebilir ve şu anki durumu bakımından karşılaştırmalar yapılabilir.
- Yapılan çalışmaların, eğitime ve öğretmenlik mesleğine yönelik politikalar üretilirken dikkate alınması ve geçmişten dersler çıkarılması önemli görülmektedir.

Etik Kurul İzni

Bu makale etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Makaleyi önemli ölçüde geliştiren yorumları için Editör ve iki anonim hakeme teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Abazaoğlu, İ., Yıldırım, O., & Yıldızhan, Y. (2015). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 143-160.
- Altıntaş, R. (1987). Millî eğitimde müfettiş, teftiş ve rotasyon. *Çağdaş Eğitim*, 118, 34-37.
- Altun Yalçın, S., Yılmaz, Z., & Yalçın, S. (2020). Eğitim fakültesinde verilmekte olan dersler ile KPSS sınavının içeriğinin örtüşme durumuna ilişkin Fen Bilgisi öğretmen adayları görüşleri. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 390-400.
- Arseven, A. D. (1989). Öğretmenlik mesleğinin sosyal prestiji. *Çağdaş Eğitim*, 145, 25-32.
- Arslandoğlu, İ. (1991). Öğretmenin sosyal statüsü ve ekonomik durumu. *Çağdaş Eğitim*, 162, 12-14.
- Aşkar, P., & Çelenk, S. (1988). İlkokula öğretmen yetiştiren “eğitim yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları” konusunda yapılan araştırma. *Çağdaş Eğitim*, 138, 30-34.
- Ayalp, O. S. (1988). 24 Kasım ve bir emekli eğitimci. *Çağdaş Eğitim*, 139, 34-36.
- Aytekin, H. (1988). Türkiye’de öğretmen yetiştirmenin maliyeti. *Çağdaş Eğitim*, 132, 22-26.
- Azar, A. (2011). Türkiye’deki öğretmen eğitimi üzerine bir söylem: nitelik mi, nicelik mi?. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 36-38.
- cnnturk.com (2019, Ağustos 26). Bakan Ziya Selçuk’tan öğretmen atamalarına yönelik açıklama. <https://www.cnnturk.com/video/tv-cnn-turk/programlar/hafta-sonu/bakan-ziya-selcuktan-ogretmen-atamalarına-yonelik-aciklama>
- Başaran, İ. E. (1987). Öğretmenliğin toplumdaki konumu. *Çağdaş Eğitim*, 118, 12-19.
- Başkan, Z. & Alev, N. (2009). Kamu Personeli Seçme Sınavında (KPSS) çıkan soruların öğretmenlik meslek derslerine göre kapsam geçerliği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 29-49.
- Birgün (2016, Haziran 21). Atanamayan genç öğretmen çalıştığı inşaatta hayatını kaybetti!. <https://www.birgun.net/haber/atanamayan-genc-ogretmen-calistigi-insaatta-hayatini-kaybetti-117147>
- Bümen, N. T., Ateş, A., Çakar, E., Ural, G., & Acar, V. (2012). Türkiye bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimi: Sorunlar ve öneriler. *Millî Eğitim*, 194, 31-50.
- Büyükkaragöz, S. S. (1987). Ortaöğretime öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri. *Çağdaş Eğitim*, 120, 11-17.
- Ceyhan, B. (2018, Nisan 16). Atanamayan genç öğretmen intihar etti. *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/atanamayan-genc-ogretmen-intihar-etti-40807202>
- Çağdaş Eğitim. (1988). Öğretmen yetiştirmede model arayışı. *Çağdaş Eğitim*, 131, 11-16.
- Çakan, Ş. (2013, Şubat 07). Bu evler istifaları önledi. *Star*. <https://www.star.com.tr/dogu/bu-evler-istifalari-onledi-haber-725658/>
- Çakıroğlu, A. (1994). Öğretmenlerin atama ve yer değiştirmelerine yönelik bir değerlendirme. *Çağdaş Eğitim*, 197, 27-31.
- Çakıroğlu, O. (1991). Öğretmenlerin sınavla alınması. *Çağdaş Eğitim*, 170, 8.

- Çankaya, F. Y. (1992). Öğretmenlerin sıkıntıları. *Çağdaş Eğitim*, 174, 9-12.
- Çankaya, F. Y. (1997). Yeni ilköğretim. *Çağdaş Eğitim*, 234, 20-22.
- Dağlı, A. (2006). 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ve öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere devredilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(18), 44-53.
- Demir, M. K., & Arı, E. (2013). Öğretmen sorunları –Çanakale ili örneği-. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 107-126.
- Demirtaş, A. (1989). Millî eğitim sistemimizde öğretmen, uzman ve yöneticilerin eğitimi sorun ve öneriler. *Çağdaş Eğitim*, 147, 19-25.
- Egüz, Ş. (2018). Öğretim elemanlarına göre öğretmen yetiştirme sorunları ve çözüm önerileri: Bir odak grup çalışması. https://www.researchgate.net/publication/332879695_OGRETIM_ELEMANLARINA_GORE_OGRETMEN_YETISTIRME_SORUNLARI_VE_COZUM_ONERILERI_BIR_ODAK_GRUP_CALISMASI
- Eğitim İş. (2020, Kasım 5). Öğretmenlerin ekonomik, mesleki ve sosyal durumlarına ilişkin öğretmen görüşleri. <https://www.egitimis.org.tr/files/haber/5fbb5d3692d10.pdf>
- Eraslan, L. (2004). Öğretmenlik mesleğine girişte Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) yönteminin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. <https://atif.sobiad.com/index.jsp?modul=makale-goruntule&id=IYhuh3EBu-adCBSErE6z>
- Ergün, M. (2008). Cumhuriyet Dönemi eğitim tarihi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6(12), 321-348.
- Gerçek Gündem (2020, Ekim 5). Bir atanamayan öğretmen daha intihar etti. <https://www.gercekgundem.com/yasam/218967/bir-atanamayan-ogretmen-daha-intihar-etti>
- Habacı, İ., Karataş, E., Adıgüzel, F., Ürker, A., & Atıcı, R. (2013). Öğretmenlerin güncel sorunları. *Turkish Studies*, 8(6), 263-277.
- Kandemir, M. (1987). Öğretmenlerimiz. *Çağdaş Eğitim*, 120, 27-29.
- Kandemir, M. (1990). Öğretmenler sosyal güvenceye kavuşturulunca çocuklarımızı daha iyi yetiştireceklerdir. *Çağdaş Eğitim*, 157, 46-47.
- Kaptan, S. (1991). Öğretmen yetiştirmede alarm zilleri çalıyor. *Çağdaş Eğitim*, 163, 3-5.
- Karagözoğlu, G. (1987). Toplumda öğretmenlik mesleğinin yeri ve sorunları. *Çağdaş Eğitim*, 118, 4-11.
- Karagözoğlu, G. (1996). Eğitim sistemimizde öğretmen yetiştirme hakkında rapor. *Çağdaş Eğitim*, 223, 3-6.
- Karasolak, K., Tanrıseven, I., & Yavuz Konokman, G. (2013). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinliklerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 997-1010.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kayar, S. (2020, Nisan 19). Atanamayan Türkçe öğretmeni, mevsimlik tarım işçisi oldu: Gündüz tarla, akşam KPSS. *Sputnik Türkiye*. <https://tr.sputniknews.com/columnists/202004191041861714-atanamayan-turkce-ogretmeni-mevsimlik-tarim-iscisi-oldu-gunduz-tarla-aksam-kpss/>

- Kiraz, Z., & Kurul, N. (2018). Türkiye’de öğretmen işsizliği ve ataması yapılmayan öğretmenler hareketi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 270-302.
- Küçükahmet, L. (1992). 1991 öğretmenlik yeterlik sınavının değerlendirilmesi. *Çağdaş Eğitim*, 175, 10-12.
- Memduhoğlu, H., & Kayan, M. (2017). Öğretmen seçme ve atama uygulaması olarak Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) ilişkin öğretmen adaylarının algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1259-1288.
- OECD (2021, Ocak 28). Teachers' salaries (indicator). https://www.oecd-ilibrary.org/education/teachers-salaries/indicator/english_f689fb91-en
- Öksüz, E. (2020, Kasım 23). Atanamayan öğretmen çift anlatıyor: Öğretmenler sefalet ücretine mahkum bir hayat sürüyor. *Independent Türkçe*. <https://www.indyrturk.com/node/276466/haber/atanamayan-%C3%B6%C4%9Fretmen-%C3%A7ift-anlat%C4%B1yor-%C3%B6%C4%9Fretmenler-sefalet-%C3%BCretine-mahkum-bir-hayat>
- Özavcı, E., & Çelikten, M. (2017). Öğretmen görüşlerine göre uzaktan hizmet içi eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm. *Turkish Journal of Educational Studies*, 4(2), 39-76.
- Özden, Y. (2006). YÖK sonrası eğitim fakültelerinde sayısal gelişmeler. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 447-457.
- Özçelik, İ. (1990). Öğretmen yetiştirme üzerine. *Çağdaş Eğitim*, 151, 31-33.
- Öztürk, Ş. (1993). Emekli öğretmenin değeri ve toplum. *Çağdaş Eğitim*, 185, 41.
- Poyraz, B. (2016). *Beden Eğitimi Dergisi'nin 1959 - 1978 dönemindeki yayınlarının eğitim sorunları açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, M. (1991). Çalışmayı teşvik için. *Çağdaş Eğitim*, 171, 47-48.
- Saritepeci, M., Durak, H., & Seferoğlu, S. S. (2016). Öğretmenlerin öğretim teknolojileri alanında hizmet-içi eğitim gereksinimlerinin FATİH Projesi kapsamında incelenmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 7(3), 601-620.
- Sayıştay Başkanlığı. (2020, Eylül 01). Milli Eğitim Bakanlığı 2019 yılı Sayıştay denetim raporu. <https://www.sayistay.gov.tr/tr/?p=2&ContentID=13001>
- Sezgin Selçuk, G. (2019). Tarama yöntemi. İçinde H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Yay. haz.). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (ss. 139-162). Pegem Akademi.
- Şahin, Ç., & Demir, F. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe Öğretmenliği alan sınavına yönelik algıları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(4), 979-992.
- Şahin, M. (1996). Öğretmen eğitiminde hizmet içi eğitimin yeri ve önemi. *Çağdaş Eğitim*, 226, 17-19.
- Şendağ, S., & Gedik, N. (2015). Yükseköğretim dönüşümünün eşiğinde Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunları: Bir model önerisi. *Eğitim Teknolojisi: Kuram ve Uygulama*, 5(1), 72-91.
- Şenel, N. (1989). Türkiye’de müzik öğretmenliği eğitimi. *Çağdaş Eğitim*, 143, 20-24.
- Taşanoğlu, Ö. L. (1988). Millî eğitimin millileştirilmesi ve öğretmen yetiştirmek. *Çağdaş Eğitim*, 137, 24-26.
- Tekışık, H. H. (1987a). Millî Eğitim Vakfı ve öğretmenlerin önemli bir sıkıntısı. *Çağdaş Eğitim*, 119, 1-2.

- Tekışık, H. H. (1987b). İki mektup ve iki olay. *Çağdaş Eğitim*, 120, 1-3.
- Tekışık, H. H. (1988a). Öğretmenlik mesleğinin durumu ve öğretmen yetiştirme sorunu. *Çağdaş Eğitim*, 131, 1-4.
- Tekışık, H. H. (1988b). Millî eğitimde tehlike çanları çalarken. *Çağdaş Eğitim*, 137, 1-3.
- Tekışık, H. H. (1988c). Kalkınmada öncelikli illerde öğretmenlik ve müfettişlik cazip hale getirilmeli. *Çağdaş Eğitim*, 139, 1-2.
- Tekışık, H. H. (1989a). Millî Eğitim Bakanına açık mektup. *Çağdaş Eğitim*, 143, 1-8.
- Tekışık, H. H. (1989b). Öğretmen yetiştirme sorunu ve çözüm yolları. *Çağdaş Eğitim*, 144, 1-10.
- Tekışık, H. H. (1989c). Öğretmenler gününde öğretmenlerin üzüntüleri. *Çağdaş Eğitim*, 150, 1-2.
- Tekışık, H. H. (1990). Anadolu öğretmen liseleri ve öğretmen yetiştirme. *Çağdaş Eğitim*, 160, 1-3.
- Tekışık, H. H. (1991a). Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol öğretmen meslek kitapları yazdırılmasına karar verdi. *Çağdaş Eğitim*, 165, 1-4.
- Tekışık, H. H. (1991b). Hizmetiçi eğitimi. *Çağdaş Eğitim*, 168, 1-2.
- Tekışık, H. H. (1992a). Öğretmenliğe atamada yeterlik sınavı kaldırılırken. *Çağdaş Eğitim*, 173, 1-3.
- Tekışık, H. H. (1992b). Öğretmenler toplumda lâyık oldukları statüye nasıl kavuşturulur?. *Çağdaş Eğitim*, 175, 1-7.
- Tekışık, H. H. (1993a). Çağdaş Eğitim 17. yılını tamamlarken. *Çağdaş Eğitim*, 184, 1-3.
- Tekışık, H. H. (1993b). Millî Eğitim Bakanına açık mektup. *Çağdaş Eğitim*, 190, 1-10.
- Tekışık, H. H. (1994). Öğretmen evleri ve dinlenme tesisleri. *Çağdaş Eğitim*, 198, 1-2.
- Tekışık, H. H. (1996). Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme politikaları ve sorunları. *Çağdaş Eğitim*, 219, 1-5.
- Tekışık, H. H. (1997). Öğretmenler günü ve öğretmenlik mesleğinin durumu. *Çağdaş Eğitim*, 237, 1-2.
- Tekışık, H. H. (1998). Öğretmen evleri, öğretmenlere hizmet verebilmek için devletin desteğini bekliyor. *Çağdaş Eğitim*, 240, 1-2.
- Tekışık, H. H. (1999). Millî Eğitim Bakanı Sayın Metin Bostancıoğlu'na açık mektup. *Çağdaş Eğitim*, 257, 1-12.
- Tok, T. N. (1995). Türkiye'de öğretmenin statüsü. *Çağdaş Eğitim*, 215, 42-44.
- Tösten, R., Elçiçek, Z., & Kılıç, M. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) yönelik görüşlerinin belirlenmesi (Kars ili örneği). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 109-123.
- Türk Eğitim-Sen. (2020, Kasım 23). Genel başkan, 24 Kasım Öğretmenler Günü anketinin sonuçlarını açıkladı. https://turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=13814
- Türkiye Kamu-Sen. (2021, Nisan 13). Mart 2021 asgari geçim sonuçları açıklandı. <https://www.kamusen.org.tr/genel-haberler/mart-2021-asgari-gecim-sonuclari-aciklandi/4661/>
- Türkoğlu, A. (1987). Öğretmenlerin sosyal statüsü. *Çağdaş Eğitim*, 122, 7-9.
- Uygun, S. (2012). Basında öğretmen sorunları. *Millî Eğitim*, 194, 72-91.

- Yavuz, A. (1999a). Öğretmenlik mesleğinin yetiştirme kaynaklarındaki tarihsel gelişim sorunları ve meslekte aidiyet/mensubiyet tutumu. *Çağdaş Eğitim*, 258, 15-20.
- Yavuz, A. (1999b). Meslekte güdülenme kaynakları açısından 24 Kasım Öğretmenler Günü için öğretmen merkezli ve yarışmalı ödüller sistemine dayalı bir model geliştirme önerisi. *Çağdaş Eğitim*, 260, 43-47.
- Yazıcı, L. (1999). Eğitim yönetiminde öğretmenlerin atama sorunu. *Çağdaş Eğitim*, 257, 38-39.
- Yeşil, R. (1997). Mevcut sistemde eğitim fakültelerinin öğrenci alımındaki seçim ölçülerine eleştirel bir yaklaşım. *Çağdaş Eğitim*, 231, 44-48.
- Yıldız, M. (1991). Öğretmen yeterlik sınavları üzerine. *Çağdaş Eğitim*, 169, 41-42.
- Yıldız, M. (1992). Öğretmen yetiştirme projesi. *Çağdaş Eğitim*, 182, 37-38.
- YÖK. (t.y.). Fakülteler/enstitüler/yüksekokullar/meslek yüksekokulları/araştırma uygulama merkezleri hakkında genel bilgiler. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

